

Műterem képek nélkül

Nemes hagyományt elevenít fel Váli Dezső, akinek festészete maga a megtestesült puritanizmus. Saját műtermét festi, azt a látványt, amellyel nap mint nap szembesül. Nincs rajta semmi érdekes vagy különleges. Egy üres szobát látunk, az egyetlen berendezési tárgy egy kis asztal vagy ülőke meg az üres festőállvány. S ezt a témát – mondhatni eseménytelen enteriőrt – variálja – inkább kisebb, mint nagyobb változtatásokkal tökéletesen azonos méretű képein. Rajtuk a színek is majdhogynem egyformák: szinte monokrómok, mert éppen csak felülkerekedik az egyiken a foszforeszkáló zöld, a másikon a derengő sárgásbarna.

Ez a redukció nem ismeretlen a magyar piktúrában. Nyolcvan évvel ezelőtt Nagy Balogh János egyszerű kubikusokat, másrészt csendéleteket festett. Ez utóbbiakon, Válihoz hasonlóan, saját környezetét örökítette meg. Szegény emberként így vallott a szegénységről; s a nincstelenség érzetét drámai erejűvé fokozta az, hogy a nyomorúság képe újra meg újra visszatért. Az ötvenes években Barcsay Jenő elevenítette fel ezt az örökséget: néha csak egyetlen asztalt

Váli Dezső kiállítása

Eve Art galéria
Megtekinthető február 27-éig

festett, majdhogynem színek nélkül, máskor – többnyire – festőállványt. A való világ elől visszamenekült a műterembe, ahol persze szintén ritka volt a levegő, az utca ricsaja – a sok üres szólam – azonban ide már nem hallatszott be. De vajon mit üzennek nekünk Váli nyomukba szegődő csendéletei?

Talán segít a válaszban, ha megjegyezzük: Váli stílusa nem köthető egyetlen kortárs festészeti irányzathoz sem. Ha valamihez, a húszas évek neoklasszicizmusához, személy szerint Morandi művészetéhez vonzódik, de tőle is inkább csak attitűdöt tanult: hogyan lehet a lehető legkevesebb gesztussal a lehető legfinomabb érzéseket közvetíteni. Váli festészete ugyanis merőben személyes. Egy csalódott értelmiségi vallomásai a művei, amelyekben lelkiállapota rögzül. Vagy még inkább rezignációit említenék. Váli bölcs óvatosságra int bennünket; bölcsessége abból a tapasztalatból táplálko-

zik, hogy századunkban sokszor és sokan visszaéltek már a legszentebb jelszavakkal is. Jobb tehát, ha tartózkodunk a világmegváltás frázisaitól, az egyetlen biztos menedék az a kuckó, ahol élünk.

Akik több-kevesebb rendszerességgel figyelik a mai magyar képzőművészetet, azok tudják: ezzel a felfogással a festő nincs egyedül. Nem egymagában vallja a leginkább talán egy költőhöz, Pilinszky Jánoshoz hasonlítható tisztességfilozófiáját. Némi túlzással azt is mondhatnám, Válinak iskolája van, hiszen a társai érett, kész művészek. (Olyan kitűnőségek, mint például Vojnich Erzsébet, akinek az elmúlt hetekben az Óbudai Társaskör galériájában volt kiállítása.) Azaz: Váli Dezső nem magánemberi magányáról tudósít. Szorongása mindannyiunk közös élményeiből, egyfajta általános perspektíva-vesztésből táplálkozik. Következésképp az aggodalma is nekünk szól; akkor is, ha ezek a mostani képek egy fokkal halványabbak, mint a korábbiak, néha monotonok. Lehet, hogy ő is beleszűrte abba, amitől bennünket próbál megóvni?